

Wybory do Parlamentu Europejskiego w Polsce 2024

Krótki informator przedwyborczy

1. ZAMIAST WSTĘPU: DLACZEGO WARTO GŁOSOWAĆ?

Przed nami wybory do **Parlamentu Europejskiego**. To, obok wyborów parlamentarnych, prezydenckich i samorządowych, jeden z najważniejszych aktów wyborczych, w których uczestniczą Polki i Polacy. Biorąc pod uwagę skutki naszych decyzji być może najważniejszy, bo dotyczy on nie tylko nas, Polaków, ale także obywateli pozostałych 26 państw Unii Europejskiej. Wybory europejskie mają najkrótszy staż, bo bierzemy w nich udział dopiero po raz piąty od 2004 roku, stąd warto o nich informować i zachęcać do głosowania, tym bardziej, że frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego z reguły jest niższa niż na przykład w wyborach parlamentarnych.

Wybory, także te do Europarlamentu, są podstawowym prawem każdego obywatela. To jedna z nielicznych możliwości bezpośredniego decydowania o naszych wspólnych, polskich i europejskich losach. W ostatnich latach sami przekonaliśmy się, jak te losy mogą być zmienne, w zależności od tego, kto w naszym imieniu sprawuje władzę.

Parlament Europejski jest jednym z **najważniejszych organów Unii Europejskiej**, stanowi prawo unijne, z którym zgodne musi być również prawo polskie. Jest jedynym organem unijnym, który **reprezentuje obywateli**, pozostałe kluczowe instytucje tworzone są przez rządy krajów członkowskich. Dlatego tak ważne jest, aby wybrać eurodeputowanych, którzy dobrze będą nas reprezentować. Parlament Europejski działa przy tym w taki sposób, że posłanki i posłowie z reguły nie reprezentują interesów krajowych, co znakomicie potrafią robić przedstawiciele rządów zasiadających w innych ciałach decyzyjnych. Europosłowie reprezentują przede wszystkim określoną **orientację polityczną**, czy szerzej światopoglądową. Stąd ważne jest nie tylko uczestniczenie w wyborach europejskich, ale świadome, przemyślane wskazanie kandydatów, którzy są nam bliscy światopoglądowo i którzy wspólnie z europosłami

z innych krajów będą zgodnie z tym światopoglądem podejmować decyzje w Parlamencie Europejskim.

Prawo unijne, współtworzone przez Parlament Europejski i wdrażane przez Komisję Europejską, ma kluczowe znaczenie nie tylko dla Unii, ale także dla Polski¹. Często nie mamy świadomości, jak wiele zmian w naszym życiu i w naszym otoczeniu dokonuje się wskutek konieczności dostosowania się do prawa europejskiego. Dotyczy to takich fundamentalnych kwestii, jak możliwość swobodnego podróżowania w ramach krajów członkowskich, mieszkania, uczenia się czy pracy w dowolnym kraju unijnym, swobodnego przepływu rzeczy, usług i pieniędzy pomiędzy poszczególnymi krajami. Unia dzięki tworzonemu prawu i jego konsekwentnemu wdrażaniu zapewnia m.in. ochronę granic zewnętrznych, strzeże bezpieczeństwa swoich obywateli, podejmuje strategiczne decyzje dotyczące współpracy krajów członkowskich, prowadzi własną politykę zagraniczną, dba o klimat i środowisko, tworzy jednolite warunki prowadzenia działalności gospodarczej i życia obywateli w krajach członkowskich. Z punktu widzenia obywatela istotne są rozwiązania gwarantujące dostęp do zdrowej żywności, bezpieczne warunki pracy, chroniące konsumentów, a także nasze dane osobowe, wzmacniające pozycję tak zwanych frankowiczów wobec banków, gwarantujące limity opłat, które mogą pobierać operatorzy w ramach roamingu, czy też dające konsumentowi prawo do rękojmi za wady fizyczne oraz prawne sprzedanego towaru. Ostatni odczuwalny przez wszystkich przykład działania unijnego prawa konsumenckiego, to obowiązek podawania przez sprzedawców towaru nie tylko aktualnej ceny, ale także najniższej ceny produktu w ciągu ostatnich dni. Inny przykład, który za chwilę wszyscy odczujemy: od 1 lipca tego roku wejdzie w życie w Polsce zakaz sprzedaży plastikowych sztućców, kubków, talerzy i słomek do napojów. To także zasługa prawa unijnego. Polska jest od 20 lat jednym z największych beneficjentów funduszy unijnych, które pozwoliły na rozwój i unowocześnienie w wielu dziedzinach życia, takich jak infrastruktura drogowa, rolnictwo czy ochrona zdrowia. Te fundusze działają również w oparciu o unijne prawo. Jeżeli chcemy mieć jakiegokolwiek szanse na kształtowanie tego prawa, to musimy wziąć udział w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

¹ wyszukiwarka aktów prawa unijnego dostępna jest w języku polskim pod adresem: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/law/find-legislation_pl

2. PODSTAWOWE INFORMACJE O: UNII EUROPEJSKIEJ, JEJ NAJWAŻNIEJSZYCH ORGANACH ORAZ MOŻLIWOŚCIACH WPŁYWU OBYWATELI NA KSZTAŁT PRAWA UNIJNEGO

Unia Europejska

Unia Europejska to wspólnota międzynarodowa 27 krajów europejskich, które tworzą ją dobrowolnie, przede wszystkim po to, aby działając razem zapewnić swoim obywatelom pokój, wolność, przestrzeganie podstawowych wartości, bezpieczeństwo i sprawiedliwość. Wszystkie cele Unii Europejskiej zostały zapisane w art. 3 **Traktatu lizbońskiego**, zwanego europejską konstytucją². W art. 2 tego traktatu określone zostały najważniejsze **wartości unijne**: godność człowieka, wolność, demokracja, równość, praworządność, prawa człowieka. Podstawowe prawa obywateli i obywateli Unii zostały określone w **Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej**, której przestrzegać muszą instytucje unijne i wszystkie kraje członkowskie³. Unia Europejska budowana jest stopniowo od 66 lat, cały czas się zmieniając i rozszerzając kompetencje, a także zakres terytorialny. Początki to współpraca 6 krajów, obecnie Unia liczy 27 członków. 1 maja tego roku minęło 20 lat od wejścia Polski do Unii Europejskiej.

Podstawą funkcjonowania UE są traktaty unijne, które m.in. określają dziedziny, w których organy Unii mogą podejmować decyzje. W niektórych obszarach Unia ma **wylącznieść na stanowienie prawa**, są to na przykład: unia celna, reguły jednolitego rynku, handel i umowy międzynarodowe, polityka pieniężna dotycząca krajów strefy euro. Są także dziedziny, w których decyzję mogą podejmować **zarówno kraje członkowskie, jak i Unia**, np. rolnictwo, zatrudnienie i sprawy społeczne, transport, ochrona konsumentów czy sprawiedliwość i prawa podstawowe. Są wreszcie obszary, należące do **kompetencji krajów członkowskich**, w których Unia może je jedynie wspierać, np. zdrowie publiczne, kultura, edukacja czy ochrona ludności.

² treść Traktatu lizbońskiego w języku polskim dostępna jest pod adresem:

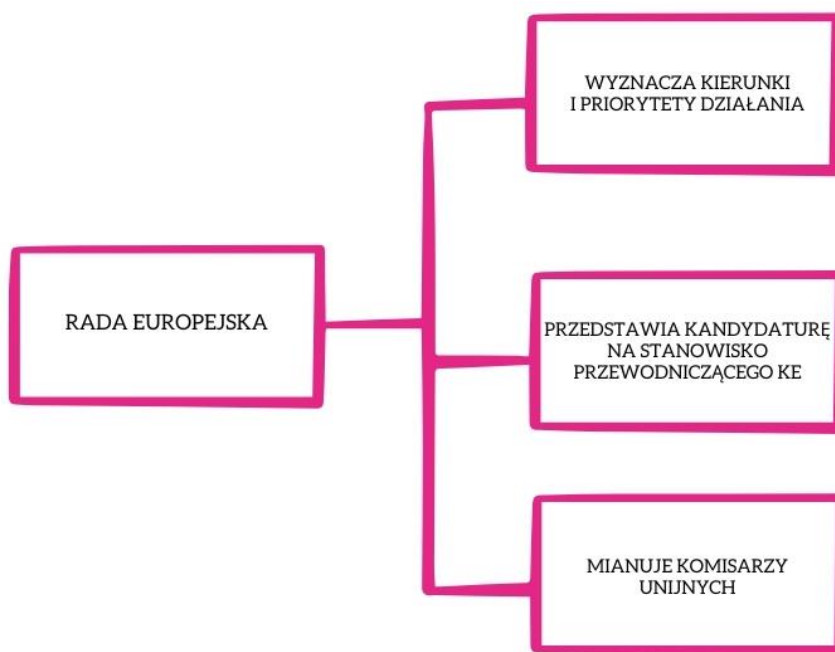
https://oide.sejm.gov.pl/oide/en/index.php?option=com_content&view=article&id=511&Itemid=676

³ treść Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej dostępna jest w języku polskim pod adresem:

https://oide.sejm.gov.pl/oide/?option=com_content&view=article&id=14428&Itemid=422

Najważniejsze instytucje Unii Europejskiej

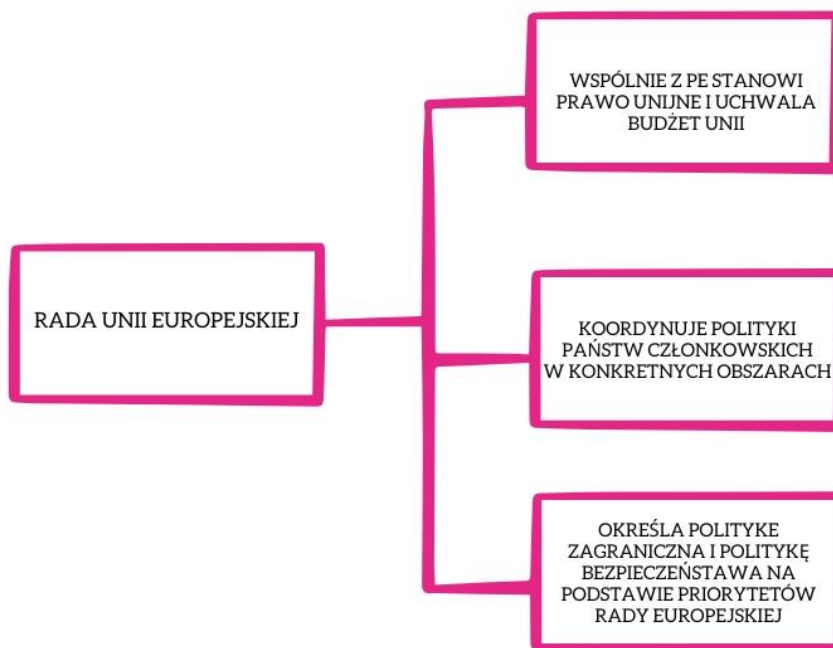
W Unii istnieją cztery najważniejsze organy podejmujące decyzje i kierujące unijną administracją. Są to: **Parlament Europejski, Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej** oraz **Komisja Europejska**. Oprócz nich działają także inne organy zajmujące się określonym zakresem spraw, na przykład Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej czy Europejski Bank Centralny. Uprawnienia, obowiązki i sposób działania instytucji unijnych są określone w traktatach. Informacje o Parlamencie Europejskim znajdują się w trzeciej części informatora, a w tej części znajdują się krótkie opisy pozostałych trzech kluczowych instytucji.

Wybrane (przykładowe) kompetencje Rady Europejskiej.

Rada Europejska to ciało o politycznym charakterze, nie stanowi prawa, ale wypracowuje kierunki i priorytety działania Unii Europejskiej, wyznacza jej kierunki strategiczne. Składa się z szefów państw lub rządów krajów członkowskich, a na jej czele stoi przewodniczący, wybierany na maksymalnie dwie dwupółletnie kadencje. W latach 2014 – 2019 tę funkcję pełnił Donald Tusk, który obecnie jako Premier reprezentuje Polskę w Radzie Europejskiej.

Rada spotyka się na tak zwanych szczytach odbywających się mniej więcej raz na kwartał oraz na spotkaniach roboczych. Rada Europejska ma kompetencje dotyczące obsady istotnych stanowisk w instytucjach unijnych, m.in. przedstawia kandydaturę na stanowisko przewodniczącego Komisji Europejskiej i mianuje komisarzy unijnych⁴.

Wybrane (przykładowe) kompetencje Rady Unii Europejskiej.

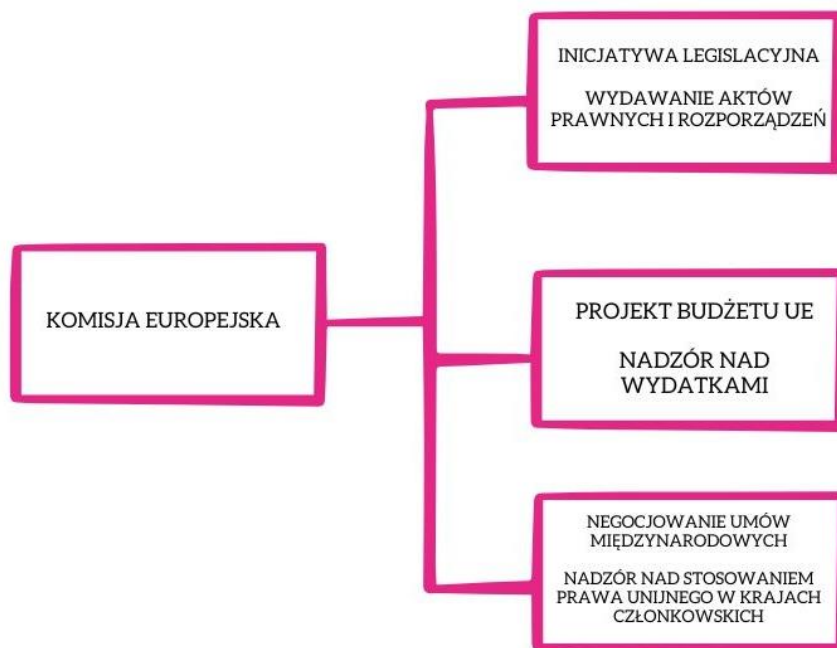
Rada Unii Europejskiej składa się z ministrów wszystkich krajów członkowskich, w zależności od omawianego obszaru mogą być to ministrowie finansów, rolnictwa czy spraw społecznych⁵. Każdy kraj członkowski sprawuje rotacyjnie prezydencję w Radzie przez pół roku, co oznacza m.in., że minister z tego kraju przewodniczy obradom Rady. W styczniu 2025 prezydencję obejmie Polska. Rada Unii Europejskiej przede wszystkim - wspólnie z Parlamentem Europejskim - stanowi prawo unijne i uchwała budżet Unii, zajmuje się także koordynacją polityki państw członkowskich w konkretnych obszarach, takich jak: polityka gospodarcza i fiskalna, polityka zatrudnienia, edukacja, kultura, młodzież czy sport. Rada określa także na podstawie priorytetów wskazywanych przez Radę Europejską politykę

⁴ więcej informacji o Radzie Europejskiej na jej stronie internetowej:

<https://www.consilium.europa.eu/pl>

⁵ więcej informacji o pracach Rady UE pod adresem: www.consilium.europa.eu/pl

zagraniczną i politykę bezpieczeństwa, zawiera również umowy międzynarodowe negocjowane przez Komisję Europejską. Decyzje Rady z reguły zapadają większością kwalifikowaną, co oznacza zgodę co najmniej 15 krajów członkowskich reprezentujących co najmniej 65 proc. ogółu ludności UE.

Wybrane (przykładowe) kompetencje Komisji Europejskiej.

Komisja Europejska to unijny rząd, odpowiadający za bieżącą działalność Unii i zarządzanie jej funduszami⁶. Pracami Komisji Europejskiej kieruje jej przewodniczący wybierany przez Radę Europejską i zatwierdzany przez Parlament Europejski. Obecnie tę funkcję pełni Ursula von der Leyen. Komisja podejmuje decyzje kolegialnie w gronie **27 komisarzy**, po jednym z każdego kraju członkowskiego. Komisarze są powoływani na okres 5 lat i mają przypisane przez przewodniczącego Komisji obszary działania. W mijającej kadencji Polskę w Komisji reprezentuje Janusz Wojciechowski odpowiadający z rolnictwo. Komisarzy mianuje Rada Europejska po ich uprzednim zatwierdzeniu przez Parlament Europejski. W skład Komisji wchodzi też wysoki przedstawiciel Unii do spraw polityki zagranicznej i polityki bezpieczeństwa jako jej współprzewodniczący. Każdy komisarz kieruje swoją **dyrekcją generalną** (odpowiednikiem naszego ministerstwa), Komisji podlega również kilkanaście

⁶ strona internetowa Komisji Europejskiej w języku polskim: https://commission.europa.eu/index_pl

agencji i urzędów wykonawczych. W krajach członkowskich Komisja Europejska ma swoje przedstawicielstwa⁷. Komisja podejmuje decyzje kolegalnie i odpowiada za nie przed Parlamentem Europejskim. Działalność finansową Komisji kontroluje Europejski Trybunał Obrachunkowy.

Najważniejsze kompetencje Komisji Europejskiej:

- wyłączna inicjatywa legislacyjna, czyli składanie projektów aktów prawnych do Parlamentu Europejskiego,
- przygotowywanie projektu rocznego budżetu UE,
- wydawanie rozporządzeń wykonawczych niezbędnych do stosowania prawa unijnego,
- nadzorowanie wydatkowania środków finansowych przewidzianych w budżecie,
- odpowiadanie wraz z Trybunałem Sprawiedliwości, za zapewnienie właściwego stosowania prawa unijnego we wszystkich państwach członkowskich,
- reprezentowanie Unii w kontaktach międzynarodowych i negocjowanie umów międzynarodowych.

Uproszczony mechanizm stanowienia prawa w UE

Mechanizm stanowienia prawa w Unii jest dość skomplikowany, w największym uproszczeniu można powiedzieć, że Rada Europejska wskazuje kierunki, zgodnie z którymi Komisja Europejska przygotowuje projekty aktów prawnych, nad którymi pracuje następnie

⁷ strona internetowa Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce:

https://poland.representation.ec.europa.eu/index_pl

Parlament Europejski, czyli reprezentacja obywateli oraz Rada Unii Europejskiej, czyli reprezentacja rządów krajów członkowskich. Parlament i Rada mogą wносить poprawki do projektu, ale proces legislacyjny jest tak skonstruowany, że przyjęcie projektu wymaga zgody Parlamentu i Rady.

Istotne znaczenie w stosowaniu prawa unijnego ma jeszcze jedna instytucja: **Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej**⁸, w skrócie zwany TSUE. Trybunał stanowi władzę sądowniczą Unii Europejskiej i czuwa we współpracy z sądami państw członkowskich nad jednolitym stosowaniem i wykładnią prawa unijnego, rozstrzyga także sprawy dotyczące nieprzestrzegania prawa unijnego, naruszenia lub uchybienia prawa unijnego przez kraje członkowskie oraz skargi na instytucje unijne. Co ważne, każda osoba fizyczna lub prawna, która poniosła szkodę w wyniku działania lub zaniechania działania przez instytucje unijną lub jej urzędników może wnieść skargę do Trybunału bezpośrednio albo za pośrednictwem sądów krajowych.

Możliwości wpływu obywateli na kształt prawa unijnego

Obywatel każdego z 27 państw członkowskich jest również obywatelem Unii Europejskiej. Jako obywatele Unii możemy pośrednio wpływać na kształt stanowionego prawa. Podstawową możliwością są oczywiście **wybory do Europarlamentu**. Oprócz tego mieszkańcy Unii mogą także korzystać z **inicjatywy obywatelskiej**. Polega ona na tym, że postulaty dotyczące kwestii, które zdaniem zgłaszających powinny być uregulowane w prawie unijnym, mogą zostać przedyskutowane z Komisją Europejską i przedstawione Parlamentowi Europejskiemu, po czym Komisja Europejska podejmuje decyzję o ich wniesieniu pod obrady Parlamentu. Jednak, aby tak się stało inicjatywa musi zostać zgłoszona przez grupę składającą się z co najmniej 7 obywateli Unii mieszkających w co najmniej 7 państwach członkowskich, a w ciągu roku pod inicjatywą musi podpisać się co najmniej milion osób z co najmniej 7 krajów UE. W każdym kraju inicjatywę musi poprzeć określona liczba mieszkańców, w przypadku Polski to co najmniej 36 660 osób⁹.

⁸ więcej informacji o TSUE na jego stronie internetowej: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/pl/

⁹ więcej informacji o europejskiej inicjatywie obywatelskiej pod adresem: https://commission.europa.eu/about-european-commission/get-involved/european-citizens-initiative_pl

Obywatelki i obywatele Unii mogą także przesyłać **petycje do Parlamentu Europejskiego**, ale muszą one dotyczyć jedynie zmian już obowiązującego prawa. Petycję może złożyć nawet jedna osoba. Petycje rozpatrywane są przez Komisję Petycji Parlamentu¹⁰. Co istotne, zarówno petycje, jak inicjatywy obywatelskie mogą być składane oraz podpisywane zarówno elektronicznie, np. za pośrednictwem portali internetowych, jak i papierowo.

Inną, stosunkowo nową formą wyrażania opinii w istotnych dla Unii kwestiach są zwoływane przez Komisję Europejską **europejskie panele obywatelskie**¹¹. Obywatele mogą wziąć także udział w **konsultacjach** projektów aktów prawnych organizowanych przez Komisję Europejską¹² oraz w **wysłuchaniach publicznych** organizowanych przez Parlament Europejski. Obywatele Unii niezadowoleni ze stosowania prawa przez instytucje europejskie mogą wnieść również skargę do **Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich**¹³. Rzecznik bada sprawę i w przypadku potwierdzenia zasadności skargi przedstawia zalecenia naprawcze zainteresowanej instytucji, a jeżeli instytucja ich nie przyjmuje, zgłasza sprawę Parlamentowi Europejskiemu.

¹⁰ więcej informacji o petycjach do Parlamentu Europejskiego pod adresem:

<https://www.europarl.europa.eu/petitions/pl/home>

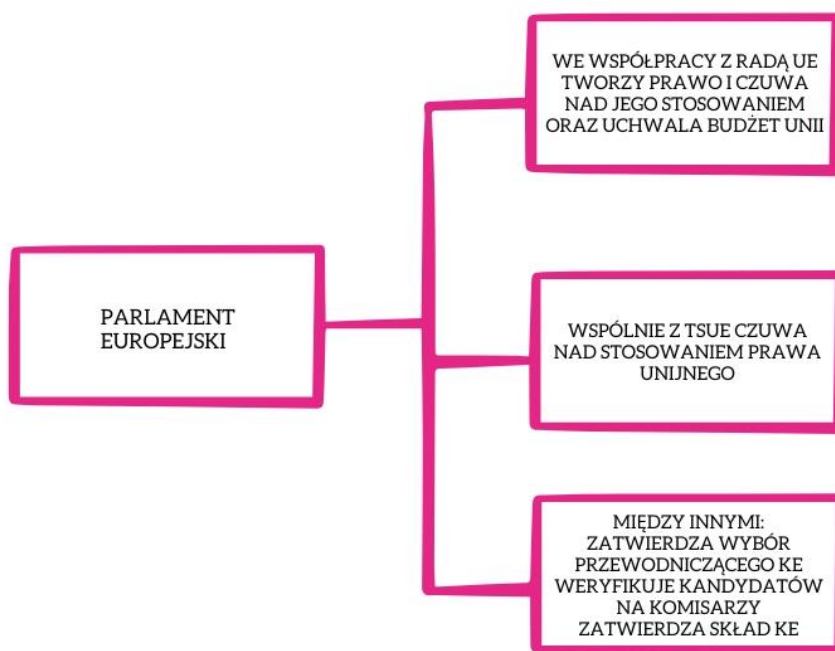
¹¹ więcej informacji o panelach: <https://citizens.ec.europa.eu>

¹² więcej informacji pod adresem: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_pl

¹³ strona internetowa Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich:

<https://www.ombudsman.europa.eu/pl/home>

3. PARLAMENT EUROPEJSKI

Wybrane (przykładowe) kompetencje Parlamentu Europejskiego.

Parlament Europejski, zwany potocznie Europarlamentem, to instytucja stanowiąca, tworząca wspólnie z Radą Unii Europejskiej prawo i czuwająca, wspólnie z Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej, nad jego stosowaniem¹⁴. W wielu aspektach działalność Parlamentu Europejskiego jest podobna do polskiego Sejmu, są jednak także istotne różnice. Najważniejsza z nich polega na tym, że w polskim parlamencie posłowie i senatorowie reprezentują krajowe partie polityczne, a eurodeputowani tworzą **grupy polityczne**, złożone z przedstawicieli różnych partii z różnych krajów unijnych. Wymaga to często kompromisów, które muszą być zawierane w ramach jednej grupy politycznej w celu wypracowania wspólnego stanowiska. Obecnie, w kończącej kadencję Parlamencie Europejskim, jest **7 grup politycznych** liczących w sumie 659 parlamentarzystów, jedynie 46 europosłów nie należy do żadnej grupy. Każda grupa musi mieć co najmniej 23 posłów, z co najmniej jednej czwartej krajów Unii. Te grupy to:

¹⁴ strona internetowa Parlamentu Europejskiego w języku polskim:

<https://www.europarl.europa.eu/portal/pl>

- **Grupa Europejskiej Partii Ludowej**, największa, licząca 176 eurodeputowanych frakcja, o orientacji chrześcijańsko-demokratycznej; należy do niej obecnie 16 europosłów z Platformy Obywatelskiej i PSL,
- **Grupa Postępowy Sojusz Socjalistów i Demokratów** o orientacji socjaldemokratycznej, licząca 144 posłów, do której należy obecnie 7 europosłów Lewicy,
- **Grupa Odnówmy Europę** o orientacji konserwatywno-liberalnej, składająca się ze 102 posłów, w tym jednej przedstawicielki Polski 2050 (weszła do Parlamentu z ramienia Platformy Obywatelskiej),
- **Grupa Zieloni – Wolny Sojusz Europejski** o orientacji lewicowej i proekologicznej, licząca 71 posłów, w tym jedną niezrzeszoną z Polski (weszła do Parlamentu z ramienia partii Wiosna),
- **Grupa Tożsamość i Demokracja** o poglądach nacjonalistyczno-eurosceptycznych, składająca się z 64 eurodeputowanych,
- **Grupa Europejscy Konserwatyści i Reformatorzy** o orientacji konserwatywnej w skład której wchodzi 64 eurodeputowanych, w tym 27 z Prawa i Sprawiedliwości,
- **Grupa Lewicy w Parlamencie Europejskim** o orientacji socjalistyczno-eurosceptycznej, licząca 38 posłów.

Parlament liczy w mijającej kadencji 705 posłów, a większość decyzji podejmowanych jest zwykłą większością głosów. Dlatego największy wpływ na podejmowane decyzje mają **najliczniejsze grupy polityczne**, ale żadna z nich samodzielnie nie ma wymaganej większości, więc w głosowaniach **muszą porozumiewać się między sobą**. Zdarza się, że tworzone do każdego głosowania sojusze są zróżnicowane, choć zależy to głównie od proponowanych regulacji, ale najczęściej wspólnie głosują chrześcijańscy demokraci, socjaldemokraci, liberałowie oraz Zieloni.

Głównym zadaniem Parlamentu Europejskiego jest stanowienie, wspólnie z Radą Unii Europejskiej, prawa unijnego. Inne kompetencje to m.in.:

- uchwalanie corocznego budżetu Unii wspólnie z Radą Unii Europejskiej, ale Parlament ma tu głos decydujący,
- zatwierdzenie wyboru przewodniczącego Komisji Europejskiej,
- weryfikowanie kandydatów na komisarzy,
- zatwierdzenie składu Komisji Europejskiej,

- powoływanie innych instytucji unijnych, np. Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich,
- sprawowanie nadzoru i kontroli nad Komisją Europejską, którą może odwołać, a także innymi instytucjami unijnymi.

Eurodeputowani wybierają przewodniczącego Parlamentu na odnawialny okres dwóch i pół roku. Przewodniczący reprezentuje Parlament na zewnątrz, nadzoruje funkcjonowanie Parlamentu i jego organów, przewodniczy posiedzeniom plenarnym oraz czuwa nad przestrzeganiem regulaminu. Obecnie Parlamentowi przewodniczy prawniczka z Malty, Roberta Metsola. W latach 2009-2012 tę funkcję pełnił Jerzy Buzek. W kwestiach organizowania prac Parlamentu przewodniczącego wspiera Konferencja Przewodniczących. Składa się ona z Przewodniczącego Europarlamentu, przewodniczących grup politycznych i przedstawiciela posłów niezrzeszonych, ale bez prawa głosu. Konferencja Przewodniczących sporządza m.in. kalendarz prac Parlamentu i porządek dzienny sesji miesięcznych oraz dokonuje przydziału miejsc posłów na sali posiedzeń.

Przewodniczący ma również wsparcie Prezydium, które odpowiada m.in. za opracowanie wstępnego projektu preliminarza budżetowego Parlamentu Europejskiego oraz regulację wszystkich kwestii administracyjnych, kadrowych i organizacyjnych. W skład Prezydium wchodzi przewodniczący Parlamentu Europejskiego, czternastu wiceprzewodniczących i pięciu kwestorów, czyli parlamentarzystów odpowiedzialnych za prowadzenie spraw administracyjnych i finansowych bezpośrednio dotyczących europosłów.

Debaty, dyskusje i głosowania są prowadzone na **posiedzeniach plenarnych**, praca nad treścią aktów prawnych odbywa się w **komisjach**. Każda stała komisja składa się z 25 -88 europosłów, takich komisji jest obecnie 20. Parlament może także powoływać podkomisje, komisje nadzwyczajne i komisje śledcze, przykładem może być działająca w mijającej kadencji Parlamentu komisja śledcza ds. zbadania stosowania oprogramowania Pegasus.

Akty prawne przyjmowane przez Parlament Europejski mogą mieć postać:

- **dyrektywy** wyznaczającej cele, które muszą osiągnąć wszyscy członkowie Unii, ale sposób osiągnięcia wskazanych celów określają poszczególne kraje za pośrednictwem swoich własnych aktów prawnych; dyrektywa określa czas, w jakim kraje członkowskie muszą ją wdrożyć do własnego prawodawstwa,
- **rozporządzenia**, które jest wiążącym aktem ustawodawczym i musi być stosowane w całości na całym obszarze Unii,

- **decyzji**, która ma charakter jednostkowy i jest wiążąca dla tych podmiotów, do których jest skierowana, np. państwa członkowskiego.

Parlament może także wydawać zalecenia i opinie, które nie są wiążące, prezentują jedynie punkt widzenia Parlamentu na określone kwestie i zachęcają odbiorców do podejmowania określonych działań. W Parlamencie Europejskim wszystkie języki urzędowe Unii są równie ważne. Posiedzenia plenarne tłumaczone są na wszystkie języki urzędowe, podobnie jak najważniejsze publikowane dokumenty, a wszyscy posłowie mają prawo wypowiadać się i pisać w wybranym przez siebie języku urzędowym.

4. WYBORY DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 2024

Kogo wybieramy?

W nadchodzących wyborach **obywatele krajów Unii Europejskiej wybierają posłów** i posłanki do Parlamentu Europejskiego. Wybory europejskie odbywają się co pięć lat. We wszystkich krajach członkowskich wybory odbywają się w tym samym okresie, w tym roku pomiędzy 6 a 9 czerwca. W większości krajów wybory odbędą się, podobnie jak w Polsce, 9 czerwca, ale na przykład w Holandii będzie to 6 czerwca, w Irlandii 7, a na Słowacji 8 czerwca. Są także kraje, w których wybory są dwudniowe, np. w Czechach odbędą się 7 i 8 czerwca, a we Włoszech 8 i 9 czerwca¹⁵. Liczba wybieranych eurodeputowanych ustalana jest przed każdymi wyborami, nie może ich być więcej niż 750. W tym roku, decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej obywatele UE wybiorą **720 europosłów**. Oznacza to, że każdy eurodeputowany – uśredniając - reprezentuje ok. 622 tysiące obywateli Unii, dla porównania nasz poseł reprezentuje średnio ok. 81 tysięcy Polek i Polaków.

Polska wybiera w tym roku **53 eurodeputowanych**. Liczba miejsc w Parlamencie Europejskim przypadająca danemu krajowi zależy od kilku czynników, przede wszystkim od liczby mieszkańców. Więcej eurodeputowanych niż Polska mają tylko cztery kraje mające także więcej mieszkańców: Niemcy (96), Francja (81), Włochy (76) i Hiszpania (61). Dla porównania

¹⁵ informacje o wyborach europejskich w innych krajach członkowskich:

<https://elections.europa.eu/pl/how-elections-work/>

najmniej swoich przedstawicieli w Parlamencie mają najmniej liczebne kraje: Malta, Cypr i Luksemburg, każdy po 6 europosłów. **Obywatele Unii mogą głosować w różnych krajach, ale tylko raz.** Wybory muszą być tajne, powszechne, równe, bezpośrednie i proporcjonalne. Szczegółowe zasady wyborów określa prawo każdego kraju członkowskiego.

Kto może głosować?

Prawo udziału w głosowaniu w wyborach do Parlamentu Europejskiego ma **obywatel polski**, który:

- najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat,
- nie został pozbawiony praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu,
- nie został ubezwłasnowolniony prawomocnym orzeczeniem sądu,
- nie został pozbawiony praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu.

Obywatele polscy głosują w tych gminach, w których znajdują się w spisach wyborców. Mogą także:

- wziąć udział w głosowaniu w miejscu czasowego pobytu, ale w tym celu muszą zostać w tym miejscu dopisani do spisu wyborców; aby to zrobić muszą do 6 czerwca złożyć wniosek o zmianę miejsca głosowania w urzędzie gminy. Dotyczy to także obywateli polskich stale zamieszkałych za granicą, którzy będą w Polsce w dniu wyborów,
- wziąć udział w głosowaniu w dowolnym miejscu na podstawie zaświadczenia; aby je uzyskać muszą do 6 czerwca złożyć w dowolnym urzędzie gminy wniosek o jego wydanie,
- wziąć udział w głosowaniu zagranicą, o ile są wpisani do rejestru wyborców prowadzonego przez właściwego terytorialnie konsula i o ile konsul utworzył okręg wyborczy.

W wyborach do Parlamentu Europejskiego w Polsce mogą również głosować **obywatele innych krajów Unii Europejskiej** niebędący obywatelami polskimi. Muszą oni spełniać takie same warunki jak obywatele polscy uprawnieni do głosowania i dodatkowo znajdować się w spisie wyborców w miejscu głosowania. Aby się w tym rejestrze znaleźć, muszą złożyć wniosek w urzędzie gminy właściwym ze względu na miejsce pobytu w Polsce. Kodeks wyborczy nie wskazuje wyraźnie terminu, w którym należy złożyć taki wniosek, ale Państwowa Komisja Wyborcza sugeruje, żeby zrobić to nie później niż 4 czerwca.

Kto może kandydować?

Kandydatem na posła do Parlamentu Europejskiego może być osoba, która:

- jest **obywatelem polskim lub obywatelem innego kraju członkowskiego Unii Europejskiej**,
- ma prawo wybierania w tych wyborach,
- najpóźniej w dniu głosowania kończy 21 lat,
- od co najmniej 5 lat stale zamieszkuje w Polsce lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

Kandydat nie ma obowiązku zamieszkiwania na obszarze okręgu wyborczego, w którym zostanie zgłoszony. Kandydować nie może osoba:

- pozbawiona praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu,
- pozbawiona praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu,
- ubezwłasnowolniona prawomocnym orzeczeniem sądu,
- skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- wobec której wydano prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające utratę prawa wybieralności, będąca obywatelem Unii Europejskiej niebędąca obywatelem polskim, pozbawiona prawa wybieralności w państwie członkowskim Unii Europejskiej, którego jest obywatelem.

Kto i jak może zgłaszać kandydatów na europosłów?

Listy kandydatów mogą zgłaszać jedynie zarejestrowane przez Państwową Komisję Wyborczą (PKW) **komitety wyborcze**. Komitety wyborcze mogą tworzyć partie polityczne, koalicje partii politycznych, a także co najmniej 15 wyborców, przy czym nie muszą oni zamieszkiwać na terenie okręgu wyborczego, do którego chcą zgłosić listę kandydatów. Komitet wyborców musi mieć poparcie co najmniej 1 tysiąca obywateli mających prawo do wybierania. Komitety wyborcze mogły być zgłaszane do PKW do 22 kwietnia. Dopiero po zarejestrowaniu komitet może wykonywać czynności wyborcze, w tym prowadzić kampanię wyborczą. PKW otrzymała zgłoszenie od 43 komitetów, 2 odrzuciła, a jeden komitet rozwiązał się na etapie rejestracji. Wśród **40** zarejestrowanych komitetów znalazło się 9 komitetów utworzonych przez

wyborców, 27 komitetów utworzonych przez partie polityczne oraz 4 komitety koalicji partii politycznych¹⁶.

Komitety wyborcze miały do 2 maja czas na zgłaszanie **list kandydatów**. Każdy komitet wyborczy, który uzyskał rejestrację mógł zgłosić w każdym okręgu wyborczym **tylko jedną** listę kandydatów na europosłów. Liczba kandydatów na liście nie mogła być mniejsza niż 5 i większa niż 10, przy czym na liście nie mogło się znaleźć mniej niż 35% kobiet i mniej niż 35% mężczyzn. Kandydat na posła do Parlamentu Europejskiego może zostać zgłoszony **tylko w jednym okręgu** i tylko z jednej listy kandydatów. Każda lista kandydatów powinna być poparta podpisami co najmniej 10 tys. wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym. Komitet wyborczy, który zgłosił listy kandydatów co najmniej w 7 okręgach wyborczych na podstawie podpisów wyborców popierających listę, uprawniony jest do zgłoszenia dalszych list bez poparcia zgłoszenia podpisami wyborców.

Listy kandydatów rejestrują okręgowe komisje wyborcze. Niezależnie od wyników tej weryfikacji komitet wyborczy po zgłoszeniu listy nie może jej uzupełniać, wymieniać kandydatów czy też zmieniać ich kolejności na liście¹⁷.

Jak przebiega bezpośrednie głosowanie i kto podaje wyniki wyborów?

Głosowanie odbywa się pod nadzorem Państwowej Komisji Wyborczej, a przeprowadzają je obwodowe, rejonowe i okręgowe komisje wyborcze. Głosowanie odbędzie się **9 czerwca między godziną 7:00 a 21:00**. W 13 okręgach wyborczych Polki i Polacy będą głosować **tylko na jedną listę okręgową stawiając x przy nazwisku tylko jednego kandydata z tej listy**, co jest także wskazaniem na jego pierwszeństwo w uzyskaniu mandatu. Wyborca udający się do lokalu wyborczego musi pamiętać o zabraniu dokumentów potwierdzających jego tożsamość.

Osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu **niepełnosprawności** oraz osoby, które ukończyły **60 lat** mogą **głosować korespondencyjnie**, za pośrednictwem poczty, ale najpóźniej

¹⁶ wykaz komitetów wyborczych dostępny jest pod adresem:

https://wybory.gov.pl/pe2024/statics/PKW_AKTUALNOSCI/uploaded_files/1713999027_wykaz-zawiadomien.pdf

¹⁷ listy zarejestrowanych kandydatów w poszczególnych okręgach wyborczych dostępne są pod adresem: <https://wybory.gov.pl/pe2024/pl/okregi>

do 27 maja muszą zgłosić komisarzowi wyborczemu taki zamiar. Mogą także **głosować poprzez pełnomocnika**, ale w tym celu, najpóźniej do dnia 31 maja muszą złożyć wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta wnioski o ustanowienie takiego pełnomocnika.

Osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz osoby, które ukończyły 60 lat mogą również najpóźniej do 27 maja zgłosić wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta zamiar skorzystania z prawa do transportu do lokalu wyborczego i/lub transportu powrotnego. Osoby z niepełnosprawnością mogą także wnioskować o zmianę lokalu wyborczego, w którym chcą oddać głos na lokal przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Taki wniosek muszą złożyć wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta najpóźniej do 6 czerwca.

Oddane głosy liczą obwodowe komisje wyborcze, przekazują je rejonowym komisjom wyborczym, te z kolei przesyłają policzone głosy okręgowym komisjom wyborczym, a wyniki ze wszystkich okręgów zbiera Państwowa Komisja Wyborcza. Na poszczególnych etapach wyniki są sprawdzane. Obwodowe komisje po sprawdzeniu wyników mogą wywiesić je w poszczególnych lokalach wyborczych w ciągu kilku godzin od zakończenia głosowania, ale ostateczne wyniki wyborów podaje Państwowa Komisja Wyborcza w ciągu 2-3 dni od dnia wyborów.

Podziału mandatów dokonuje Państwowa Komisja Wyborcza **proporcjonalnie do liczby głosów oddanych na poszczególne** listy w oparciu o tak zwaną metodę D'Hondta, premiującą te listy, które zdobywają największą liczbę głosów. O tym, kto wchodzi z listy decyduje liczba oddanych głosów na poszczególnych kandydatów na tej liście. Przy czym podział mandatów dokonywany jest na podstawie liczby głosów oddanych na listy **w skali całego kraju**, a nie w poszczególnych okręgach wyborczych. W podziale mandatów uwzględnia się wyłącznie listy komitetów wyborczych, które otrzymały co najmniej **5%** ważnych głosów w skali kraju.

Zbiorne wyniki wyborów wraz podziałem mandatów podaje do publicznej wiadomości **Państwowa Komisja Wyborcza**, ogłasza je także w formie obwieszczenia w Dzienniku Ustaw.

Najważniejsze informacje dotyczące polskich eurowyborów znajdują się na stronie internetowej: <https://elections.europa.eu/pl/how-to-vote/pl/>

Aktualności dotyczące polskich wyborów oraz ich wyniki dostępne są na stronie Państwowej Komisji Wyborczej w zakładce WYBORY DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 2024 – SERWIS INFORMACYJNY: <https://wybory.gov.pl/pe2024/>